

EDUCAȚIA ÎNTRE PREZENT ȘI VIITOR

Viorelia LUNGU, dr., conf. univ.

Universitatea Tehnică din Moldova

Rezumat. Educația are un rol important în o societate în continuă schimbare. În acest context este necesar de a stabili atât realizările cât și competențele necesare pentru a determina performanța, o viziune prospectivă, promovând calitatea. Pentru viitorul educației au fost semnate convenții și declarații, inițiate și promovate de organizațiile naționale și internaționale. Din analiza acestor documente emerg tendințe majore de asigurare a unei educații adecvate rigorilor timpului dezvoltare a personalității cu.

Abstract. Education has an important role in a constantly changing society. In this context, it is necessary to establish both the achievements and the competencies needed to determine the performance, a prospective vision, promoting quality. For the future of education, conventions and declarations, initiated and promoted by national and international organizations, have been signed. From the analysis of these documents emerged major tendencies to provide an education appropriate to the rigors of time.

Rolul educației pentru formarea unei societăți bazate pe cunoaștere este primordial. Dacă am pune educația pe scara valorilor sociale, atunci ea s-ar plasa în fruntea tuturor priorităților,

În acest sens, spunea Prof.dr.,ing. A. Hadăr [8], trebuie să pornim de la principiul potrivit căruia educația este forța motrice a creșterii economice, a ridicării standardului de viață și a bunăstării sociale.

În același context, Dorogan V., și Todos P. consideră că, obligațiunea supremă a societății față de tineri este asigurarea unei educații adecvate rigorilor timpului, a unei educații ce va permite copiilor noștri să se afirme, a unei educații care va asigura demnitatea noastră națională și va permite tuturor să spună: eu sunt din Republica Moldova. Deci... educația !!! [2, p.11].

Semnificativ este *caracterul prospectiv al educației* ce impune o dublă condiționare: raportarea adecvată la caracteristicile societății viitoare și funcționarea societății prezente. Datorită caracterului său prospectiv, educația nu numai că se adaptează la specificul schimbărilor anticipate, ci și pregătește condițiile de apariție a acestor schimbări, modelează prin acțiunile prezente însuși specificul societății viitoare [3].

Prezentul pare a fi imperfect. Aceasta apare în urma acțiunilor incorecte sau lipsei de acțiuni, indiferenței..., și conduc la consecințe nefaste atât pentru prezent, cât și pentru viitor. Realitatea în care am ajuns este determinată de acțiunile întreprinse, în acest context, apare necesitatea de a anticipa riscurile și axarea pe formare personalității prospective .

Educația și formele ei sunt într-o continuă schimbare, întrucât și elevul și profesorul sunt într-o continuă evoluție.

Educația în trecut avea în elevul ca obiect și profesorul ca subiect, unde primul era silitor, conștient de importanța învățaturii și de impactul acesteia asupra viitorului său.

Educația din prezent pune accentul pe elev/student, iar relația cu profesorul e una de colaborare, în procesul de predare- învățare se utilizează tablete, telefoane, laptop-uri și

acces la internet - informație necesară dar și acces rapid, unde responsabilitatea o are și cel ce învață.

Cu toate acestea, atât societatea, cât și învățământul se află în imposibilitatea de a acoperi într-o manieră exhaustivă problematica cu care se confruntă lumea contemporană și cu aspectele care se va confruntă în viitor.

Astfel, în realizarea eficientă a procesul educațional *prezent*, este necesar să determinăm unde am ajuns realmente și ce competențe dorim să posede beneficiarul educațional. Acestea sunt percepute pentru a determina performanța în viitor. O modalitate de a le stabili, este prognozarea tendințelor viitoare în mediul de afaceri din care sunt derivate acestea.

Pentru determinarea viitorului educației au fost semnate convenții și declarații, inițiate de campanii promovate de organizațiile internaționale ca ONU, UNESCO, OECD, OSCE și Consiliul European. Printre cele mai cunoscute documente internaționale pot fi menționate:

- Recomandarea privind educația pentru înțelegere internațională, cooperare, pace și educație în conexiune cu Drepturile omului și Libertățile fundamentale – Conferința generală UNESCO, Paris, 19 noiembrie 1974;
- Agenda 21, Cap. 36: Promovarea educației, a conștientizării publice și formării – Conferința ONU pe probleme de mediu și dezvoltare, Rio de Janeiro, 3-14 iunie 1992;
- Declarația Educației Globale de la Maastricht – Congresul Educației Globale, Maastricht, 15-17 noiembrie 2002;
- Decada ONU a Educației pentru dezvoltare durabilă 2005- 2014 – Planul internațional de implementare, ianuarie 2005.
- Strategia EUROPA 2020 (Bruxelles, 2010) are ca obiectiv să creeze mai multe locuri de muncă și să asigure condiții de viață mai bune. Prin acest document, Europa își propune să asigure o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, să găsească mijloace pentru a crea noi locuri de muncă și să imprime o direcție clară societăților noastre [6, p. 3].

Concluziile Consiliului European de la Lisabona în domeniul educației și formării profesionale au subliniat necesitatea ca sistemele educaționale și de formare profesională europene să se adapteze atât la cerințele societății cunoașterii cât și la nevoile determinate de dorința de a îmbunătăți gradul și calitatea ocupării forței de muncă. Ele trebuie să ofere posibilități de educație și instruire pentru toate grupurile țintă aflate în diferite momente ale vieții: tineri, adulți, șomeri și persoane ale căror ocupații sunt afectate de competențele scăzute pe care le dețin.

Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020” din Republica Moldova evidențiază că educația are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Succesul individului depinde de capacitatea sa de adaptare la schimbări și învățare continuă,

iar sistemul educațional trebuie să ofere mediul adecvat pentru dezvoltarea acestor capacități. În contextul schimbărilor globale și al declinului demografic accentuat, învățarea pe tot parcursul vieții devine o preocupare importantă a sistemului educațional [7 , p.2].

Toate documentele menționează și accentuează importanța educației ca modalitate de abordare, înțelegere și exploatare pozitivă a problematicii lumii contemporane, în baza definirii acesteia ca practică socială, ca proces de dezvoltare individuală și colectivă ce facilitează transformarea și autotransformarea. Planurile pentru schimbările actuale comunicate de către țările UE sugerează consolidarea tendințelor deja existente în jurul reformei învățământului. Tendința este una de convergență în mod deliberat, într-un efort de a crea un spațiu european de învățământ.

Din analiza documentelor publicate la nivel național și european referitoare la dezvoltarea viitoare a învățământului emerg următoarele tendințe majore:

- promovarea interacțiunii dintre învățământ și economie pentru relevarea programelor educaționale;
- asigurarea calității prin promovarea unor principii și indicatori relevanți capabili să satisfacă cerințele moderne ale educației în conformitate cu tendințele mondiale de dezvoltare socioumană și tehnicoștiințifică;
- promovarea accesibilității beneficiarilor educației la învățământul superior, precum și a mobilității studenților/personalului academic pentru învățarea pe tot parcursul vieții;
- dispersarea programelor de învățământ superior în cicluri distincte;
- consolidarea sistemului de credite și recunoașterea studiilor între instituții, sectoare de învățământ superior și țări în procesul de transfer a beneficiarilor de educație;
- unificarea sistemelor de învățământ și adaptarea caracteristicilor de lizibilitate și comparabilitate a calificărilor din învățământul superior.

Țările-membre ale Uniunii Europene prin **Cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale** („ET 2020”) [9] acordă prioritate statelor membre să descopere și să împărtășească bune practici. Acesta oferă posibilitatea de a colecta și de a disemina cunoștințe și caută să promoveze reformele politicii educaționale la nivel național.

Cadrul se bazează pe abordarea învățării pe tot parcursul vieții. Prin urmare, vizează orice formă de educație formală, non-formală sau informală – de la învățământul pentru preșcolari la învățământul superior și formarea profesională pentru adulți.

În acest context, ET 2020 urmărește *patru obiective comune ale UE*:

- să facă din învățarea de-a lungul vieții și din *mobilitate* o realitate
- să amelioreze *calitatea și eficiența* educației și formării
- să promoveze *echitatea, coeziunea socială și cetățenia activă*
- să stimuleze creativitatea, inovarea și *spiritul antreprenorial* la toate nivelurile de educație și de formare.

Toate analizele actuale arată că viitorul va fi dominat de economiile și societățile bazate pe cunoaștere. Caracteristica societății bazate pe cunoaștere nu constă în faptul că se dispune de mari cantități de informații, ci că în cadrul ei trebuie întotdeauna să se cunoască mai mult. Cunoștința este o dezvoltare internă, o îmbogățire a existenței noastre practice, o potență a capacității operative. Prin dobândirea unor anumite competențe, care ar fi necesare mai târziu, beneficiarii sunt în mod firesc pregătiți pentru nevoile și împrejurările viitorului. Altfel, remarca J.Dewey, experiența este în întregime superfluă [1, p.111].

Educația în viitor, presupunem, că va avea loc din ce în ce mai puțin într-o sală de clasă propriu-zisă, ci mai degrabă într-una virtuală, unde profesorul va coordona activitatea de învățare de la distanță, iar elevul se va informa independent pentru a înțelege diferite concepte și noțiuni.

Se va intensifica mobilitatea academică atât a elevilor cât și profesorilor etc.

În aceeași ordine de idei, raportul UNESCO pentru secolul XXI elaborat de Comisia Internațională pentru Educație propune patru axe pentru educația viitoare. Pornind de la înțelegerea educației ca tot, ca experiență globală – în plan cognitiv, practic, personal și social – direcțiile de dezvoltare a educației au avansat [4]:

- a învăța să cunoști, care presupune însușirea instrumentelor intelectuale, cu accent pe trăirea valorilor și aplicarea informației;
- a învăța să faci, axă ce pune problema formării profesionale, adică a competențelor personale și specifice activității profesionale;
- a învăța să trăiești împreună cu alții, ceea ce presupune învățarea nonviolentei, a cooperării, a dialogului și a empatiei;
- a învăța să fii, a se determina pe sine, a fi capabil de autonomie și spirit critic.

Uniunea Europeană promovează cooperarea dintre statele membre, susține și completează acțiunea lor în anumite domenii ale educației și formării, conform principiului subsidiarității, promovând calitatea prin generarea “valorii europene adăugate”.

Aceste domenii sunt orientate în special pentru:

- promovarea mobilității studenților/elevilor și a cadrelor didactice;
- dezvoltarea cooperării dintre școli și universități;
- stimularea învățării limbilor străine;
- îmbunătățirea recunoașterii diplomelor calificărilor și competențelor în scop academic sau profesional;
- dezvoltarea învățământului deschis și la distanță.

Toate acestea justifică înarmarea omului contemporan cu o viziune prospectivă, cu capacitatea de a fi pregătit în a-și descifra și a proiecta viitorul, anticipând și planificând un viitor dezirabil în schimbul expectanțelor unui viitor haotic.

Analiza situației prezentate generalizează anumite aspecte cum ar fi:

- evaluarea tendințelor: competența de a înțelege direcțiile tendințelor, semnale slabe și metacaractere, evaluarea impactului lor probabil și efectul de a răspunde în timp util și adecvat;
- recunoașterea formelor: abilitatea de a vedea modele, mai degrabă decât factori individuali;
- sistemul de perspectivă: capacitatea de a imagina întregul sistem, mai degrabă decât componente izolate;
- anticiparea: pentru a anticipa consecințele pe termen scurt și pe termen lung, situații noi și geografice;
- instinct și logică: să se bazeze pe o combinație de instincte și logică, mai degrabă decât pur rațională de analiză [5].

Bibliografie

1. Dewey J. Fundamente pentru o știință a educației. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 1992.
2. Dorogan V., Todos P. Între trecut și viitor: problemele educației universitare în Republica Moldova. p.11-19. http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/14_74/MI_2008_1_pg_11_19.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Silistraru N. Dinamica și funcționalitatea dimensiunilor educației. Chișinău: I.Ș.E. 2001, 226 p.
4. api.ning.com/files/6sST4XrxtI7Um.../FundamentelePedagogiei.doc
5. Practical Foresight!: www.shapingtomorrow.com
6. Strategia EUROPA 2020. Bruxelles, 2010. https://www.mae.ro/sites/default/files/file/Europa2021/Strategia_Europa_2020.pdf
7. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația-2020”. https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf
8. <https://cttpolitech.wordpress.com/2012/09/16/educatia-trecut-prezent-viitor/>
9. https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_ro